

Nieuwsbrief 'Aftellen naar de Omgevingswet'

Nadeelcompensatie in de Omgevingswet: Waar is het straks geregeld?

Datum: 5 mei 2022

Deze blog maakt onderdeel uit van het thema 'Nadeelcompensatie?' in de reeks 'Aftellen naar de Omgevingswet'.

Nadeelcompensatie gaat over schade die de overheid veroorzaakt door rechtmatige besluiten of rechtmatige handelingen. Denk bijvoorbeeld aan schade door onderhoud aan wegen of waardevermindering van woningen door een windmolenpark. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet worden belangrijke wijzigingen doorgevoerd op het gebied van nadeelcompensatie. In deze eerste (inleidende) blog gaan wij in op de vraag waar nadeelcompensatie straks wettelijk is geregeld. In de daaropvolgende drie blogs gaan wij dieper in op de belangrijkste inhoudelijke wijzigingen, schaduwshade en verhaalsmogelijkheden en het overgangsrecht.

Waar is nadeelcompensatie in de huidige wetgeving geregeld?

Op dit moment is het onderwerp nadeelcompensatie versnipperd geregeld in diverse afzonderlijke wetten, verordeningen en beleidsregels. De bekendste wettelijke regelingen zijn die van planschade (afdeling 6.1 Wet ruimtelijke ordening (Wro)), artikel 7.14 Waterwet en artikel 6.3 Wet natuurbescherming. Daarnaast bestaan er vele planschade- en nadeelcompensatieverordeningen en beleidsregels. De bekendste beleidsregel is de [Beleidsregel Nadeelcompensatie Infrastructuur en Waterstaat 2019](#), die van toepassing is op rechtmatige besluiten en handelingen van de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Verandering 1 nadeelcompensatie na inwerkingtreding Omgevingswet: inwerkingtreding titel 4.5 Algemene wet bestuursrecht

Allereerst is van belang te vermelden dat tegelijkertijd met de Omgevingswet titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) over nadeelcompensatie in werking treedt. Deze titel maakt onderdeel uit van de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten. De titel is al in 2013 in de [Staatscourant](#) verschenen maar tot op heden was het gedeelte over nadeelcompensatie nog niet in werking getreden. De bedoeling van titel 4.5 Awb is het voorzien in een algemene wettelijke regeling voor de vergoeding van schade die voortvloeit uit rechtmatig overheidshandelen. Artikel 4:126 Awb zal een algemene grondslag vormen voor compensatie; zowel voor schade als gevolg van rechtmatige besluiten als voor schade door feitelijk handelen van de overheid bij de uitoefening van een publiekrechtelijke taak of bevoegdheid.

De daaropvolgende artikelen bevatten nog een aantal algemene regels waaronder:

1. de inhoud van een aanvraag om nadeelcompensatie (art. 4:127 Awb)
2. het te heffen vast recht voor het in behandeling nemen van de aanvraag (€ 500,-) (art. 4:128 Awb)
3. vergoeding van bijkomende kosten zoals kosten ter voorkoming of beperking van schade of kosten voor rechtsbijstand of deskundig bijstand (art. 4:129 Awb).

Daarnaast is er een bepaling over de procedure rondom de behandeling van (en besluitvorming op) een aanvraag om nadeelcompensatie (art. 4:130 Awb) en verjaring van een nadeelcompensatieclaim (art. 4:131 Awb).

Nieuw is dat titel 4.5 Awb tot gevolg heeft dat er een rechtstreekse ingang bij de bestuursrechter bestaat voor beroep tegen besluiten over schade door rechtmatig feitelijk handelen van de overheid, ook als

een specifieke nadeelcompensatieregeling ontbreekt. Dat is onder de huidige wetgeving anders: voor besluiten over schade door rechtmatig feitelijk handelen van de overheid, moet men onder het huidige recht naar de burgerlijke rechter, indien er geen specifieke nadeelcompensatieregeling (verordening of beleidsregel) van toepassing is.

Verder heeft titel 4.5 Awb tot gevolg dat de nu bestaande verordeningen en beleidsregels moeten worden ingetrokken, althans niet verbindend zullen zijn, voor zover daarin onderwerpen zijn geregeld die in titel 4.5 zijn opgenomen en daarvan afwijken.

Verandering 2 nadeelcompensatie na inwerkingtreding Omgevingswet: inwerkingtreding Omgevingswet, afdeling 15.1

In de Omgevingswet is een specifieke regeling opgenomen voor nadeelcompensatie voor schade door besluiten die zijn genoemd in de Omgevingswet. Deze regeling is opgenomen in afdeling 15.1 van de Omgevingswet, genaamd "nadeelcompensatie" (artikel 15.1 t/m 15.10). De regeling kan worden gezien als de opvolger van de nu bestaande planschaderegeling (afdeling 6.1 Wro), maar gaat, gezien de reikwijdte van de Omgevingswet, een ruimere reikwijdte krijgen.

In artikel 15.1 is een lijst met schadeveroorzakende besluiten onder de Omgevingswet opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om schade door een omgevingsvergunning of een rechtstreeks bindende regel in een omgevingsplan, maar ook om schade door een maatwerkvoorschrift op het gebied van milieu of een peilbesluit van een Waterschap. De lijst is limitatief en exclusief. Dit betekent dat schadeoorzaken in het omgevingsrecht, die niet op de lijst van artikel 15.1 staan, (bijvoorbeeld een omgevingsvisie) niet tot vergoeding van schade kunnen leiden. Ook niet op grond van titel 4.5 van de Awb.

Hoe verhouden titel 4.5 Awb en afdeling 15.1 Omgevingswet zich tot elkaar?

Titel 4.5 van de Awb geldt als algemene wettelijke regeling en is daarom ook van toepassing op aanvragen om nadeelcompensatie voor schade als gevolg van de in artikel 15.1 Omgevingswet genoemde schadeoorzaken. Dit is alleen anders als afdeling 15.1 van de Omgevingswet daar expliciet van afwijkt. Afdeling 15.1 van de Omgevingswet is dus een *lex specialis* ten opzichte van titel 4.5 van de Awb.

Slot

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet gaat er flink wat veranderen in nadeelcompensatieland. Naast de inwerkingtreding van een algemene wettelijke nadeelcompensatieregeling (titel 4.5 van de Awb) zal een specifieke regeling in werking treden die van toepassing is op besluiten onder de Omgevingswet (afdeling 15.1 Omgevingswet). Overheden zullen hun planschade- en/of nadeelcompensatieverordening op de nieuwe wettelijke regeling moeten aanpassen. De materiële regels voor omgevingsrechtelijke besluiten (de huidige planschadegevallen) zullen de nodige wijzigingen ondergaan. Hier gaan we in de komende blogs op in.

Deze blog is geschreven door Frank Mulder en Carmen Corsten en is onderdeel van het thema Nadeelcompensatie in onze reeks over de Omgevingswet.

Heeft u vragen naar aanleiding van een van onze blogs over de Omgevingswet, neemt u dan gerust contact met ons op. Wij zijn u graag van dienst.

Voor meer informatie:

Frank Mulder
frankmulder@vbk.nl
+31 65 11 82 464

Carmen Corsten
carmencorsten@vbk.nl
+31 62 04 40 939